VIZIER2030

Een 2030-doelstellingenkader voor Vlaanderen

Vlaamse Regering

www.vlaanderen.be

INHOUD

1 DE CONTEXT 4

1.1 DE 2030-AGENDA VOOR DUURZAME ONTWIKKELING 4
1.2 VISIE 2050 – EEN LANGETERMIJNSTRATEGIE VOOR VLAANDEREN 7
1.3 VISIE 2050 EN DE SDG'S MET MEKAAR VERBONDEN 8

2 EEN VLAAMS 2030-DOELSTELLINGENKADER 10

2.1 GEBASEERD OP DE SDG'S EN GELINKT AAN VISIE 2050 10
2.2 MET EEN FOCUS OP VLAANDEREN 11
2.3 VERVOLLEDIGD DOOR DE 2030-DOELSTELLINGEN VAN DE LANGETERMIJNBELEIDSPLANNEN IN OPMAAK 12

3 DE VLAAMSE 2030-DOELSTELLINGEN 13

4 EEN INDICATORENSET VOOR CONCRETISERING EN MONITORING 17

5 IMPLEMENTATIE EN OPVOLGING 18

1 DE CONTEXT

In het najaar van 2015 en het voorjaar van 2016 verschenen twee belangrijke teksten die de Vlaamse blik op de toekomst richtten: de VN-resolutie ***'Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development'*** en **'Visie 2050 – Een langetermijnstrategie voor Vlaanderen'**.

1.1 DE 2030-AGENDA VOOR DUURZAME ONTWIKKELING

De VN-resolutie vertrekt vanuit **uitdagingen en kansen voor onze wereld vandaag**:

'We worden vandaag geconfronteerd met **immense uitdagingen** met betrekking tot duurzame ontwikkeling. Miljarden burgers leven nog steeds onder het juk van de armoede en worden een waardig leven ontzegd. De ongelijkheid binnen en tussen landen neemt toe. Er zijn enorme verschillen in kansen, rijkdom en macht. Gelijkheid tussen mannen en vrouwen blijft een cruciale uitdaging. Werkloosheid, in het bijzonder jeugdwerkloosheid, is een belangrijke bekommernis. De vooruitgang van de afgelopen decennia dreigt teniet te worden gedaan door mondiale gezondheidsbedreigingen, vaker voorkomende en intensere natuurrampen, escalerende conflicten, gewelddadig extremisme, terrorisme en de daaraan gekoppelde humanitaire crises en gedwongen migratie van mensen. De uitputting van de natuurlijke hulpbronnen en de negatieve gevolgen van de achteruitgang van het milieu, met inbegrip van woestijnvorming, droogte, bodemdegradatie, zoetwaterschaarste en verlies van de biodiversiteit, kunnen worden toegevoegd aan de reeds ellenlange lijst van uitdagingen waarmee de mensheid wordt geconfronteerd. Klimaatverandering is een van de grootste uitdagingen van onze tijd en de negatieve effecten ervan ondermijnen het vermogen van alle landen om tot duurzame ontwikkeling te komen. De opwarming van de aarde, stijging van de zeespiegel, verzuring van de oceanen en andere invloeden van de klimaatverandering hebben een aanzienlijke impact op kustgebieden en laaggelegen kuststaten, met inbegrip van een groot aantal van de minst ontwikkelde landen en kleine eilandstaten. Het voortbestaan van tal van samenlevingen, en van de biologische ondersteuningssystemen van de planeet, is in gevaar.'

'Dit is echter ook een tijd van **enorme kansen**. Er werd heel wat vooruitgang geboekt in het realiseren van talloze ontwikkelingsuitdagingen. Honderden miljoenen mensen hebben tijdens de vorige generatie het juk van de extreme armoede kunnen afwerpen. Toegang tot onderwijs is zowel voor jongens als meisjes in aanzienlijke mate toegenomen. De verspreiding van informatie- en communicatietechnologie en van wereldwijde digitale verbondenheid bieden aanzienlijke mogelijkheden om de menselijke vooruitgang te versnellen, de digitale kloof te dichten en kennismaatschappijen te ontwikkelen. Wetenschappelijk en technologische innovaties bieden dezelfde mogelijkheden in domeinen die zo uiteenlopend zijn als geneeskunde en energie.'

Om die uitdagingen aan te pakken en de kansen te benutten tekent de VN-resolutie een **2030-agenda voor duurzame ontwikkeling** (2030-ADO) uit.
De ADO-2030 is een transformatieve agenda en heeft '**niemand achterlaten**' (*leaving no-one behind*) als belangrijk principe.

Het voorwoord van de resolutie verwoordt dat als volgt: 'We zijn vastberaden om de kordate en transformerende stappen te zetten die dringend nodig zijn om het tij te keren en de wereld op weg te zetten naar een duurzame en veerkrachtige toekomst. Nu we deze gemeenschappelijke reis aanvatten, verbinden we ons ertoe om niemand achter te laten.'

De **17 duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen** of *Sustainable Development Goals* (SDG's) verwoorden de ambities van de 2030-ADO, die daarover stelt: 'De doelstellingen en subdoelstellingen moeten de komende 15 jaar aanzetten tot actie in domeinen die van cruciaal belang zijn voor de mensheid en de planeet'.
De 2030-ADO noemt dan de zogenaamde 5 P's als die cruciale domeinen: mensen *(people)*, planeet *(planet)*, welvaart *(prosperity)*, vrede *(peace)* en partnerschap *(partnership)*.

Mensen
We zijn vastberaden om een einde te maken aan armoede en honger, in al hun vormen en dimensies, en te verzekeren dat alle mensen hun potentieel ten volle kunnen ontwikkelen in waardigheid en gelijkheid en in een gezonde omgeving.

Planeet
We zijn vastberaden om de planeet tegen aftakeling te beschermen, onder meer door duurzame consumptie en productie, waarbij we haar natuurlijke hulpbronnen duurzaam beheren en dringend actie tegen klimaatverandering ondernemen, zodat de planeet kan voldoen aan de behoeften van huidige en toekomstige generaties.

Welvaart
We zijn vastbesloten om te verzekeren dat alle mensen een voorspoedig en bevredigend leven kunnen leiden en dat economische, sociale en technologische vooruitgang zich voordoet in harmonie met de natuur.

Vrede
We zijn vastberaden om vreedzame, rechtvaardige en inclusieve maatschappijen op te bouwen, die vrij zijn van angst en geweld. Er kan geen duurzame ontwikkeling zijn zonder vrede en er kan ook geen vrede zijn zonder duurzame ontwikkeling.

Partnerschap
We zijn vastbesloten om de middelen te mobiliseren die nodig zijn om deze Agenda te implementeren via een vernieuwd mondiaal partnerschap voor duurzame ontwikkeling, dat op het idee van een versterkte mondiale solidariteit gebaseerd is, dat in het bijzonder op de behoeften van de armsten en meest kwetsbaren toegespitst is en waaraan alle landen, belanghebbenden en volkeren samenwerken.'

De SDG's zorgen voor evenwicht tussen de drie dimensies van duurzame ontwikkeling (de economische, sociale en ecologische dimensies) en vormen als het ware een **geïntegreerd, ondeelbaar en universeel actieplan voor vrede, mensen, planeet, welvaart en partnerschap**:

Beëindig armoede overal en in al haar vormen

Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw

Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden

Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen

Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes

Verzeker toegang en duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen

Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen

Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen

Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie

Dring ongelijkheid in en tussen landen terug

Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam

Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen

Neem dringend actie om klimaatverandering en haar impact te bestrijden

Behoud en maak duurzaam gebruik van oceanen, zeeën en maritieme hulpbronnen

Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen en wouden duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe

Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke en toegankelijke instellingen

Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling

1.2 VISIE 2050 – EEN LANGETERMIJNSTRATEGIE VOOR VLAANDEREN

Visie 2050 opent met de vraag of het in het licht van de huidige maatschappelijke problemen en onzekerheden verantwoord is vandaag met 2050 bezig te zijn. Het antwoord is positief. De Vlaamse Regering is 'ervan overtuigd dat het belangrijk is om vooruit te kijken, samen te werken en mee vorm te geven aan een aantal evoluties en transities. Veranderingen zijn onvermijdelijk maar de toekomst is ook maakbaar.' Beleidsmatig bezig zijn met de toekomst doet ons volgens de Vlaamse Regering 'ten gronde nadenken over de wereld van vandaag en de positie van Vlaanderen, over waar we vandaan komen en waar we naartoe (willen) gaan, over wat onze troeven en onze uitdagingen zijn. Een ruimer tijdsperspectief plaatst de vraagstukken die ons nu bezighouden in een ander licht.' Visie 2050 vertrekt vanuit een grondige omgevingsanalyse van de internationale tendensen en megatrends en bestudeert nu al zichtbare veranderingsprocessen met een brede reikwijdte en met ingrijpende, verstrekkende implicaties voor **de wereld van morgen**:

- demografische trends: bevolkingsgroei, vergrijzing en verjonging, migratie
- wetenschappelijke en technologische trends: opkomst van disruptieve en exponentiële technologieën, aangestuurd door wetenschap en innovatie. Een aantal doorbraken kunnen een aanzienlijke bijdrage leveren tot het verbeteren van onze levenskwaliteit.
- ecologische trends: klimaatverandering en druk op natuurlijke hulpbronnen
- economische trends: disrupties als gevolg van technologische doorbraken, verschuiving van het economische zwaartepunt in de wereld naar het Oosten, industriële transformatie, nieuwe verhoudingen tussen producenten en consumenten
- politieke en bestuurlijke trends: wijzigende geopolitieke verhoudingen, transformatie van overheden en instellingen
- maatschappelijke trends: individualisering en diversiteit.

Visie 2050 beschrijft de **ambitie** voor Vlaanderen: '**een sociaal, open, veerkrachtig en internationaal Vlaanderen dat welvaart en welzijn creëert op een slimme, innovatieve en duurzame manier en waarin iedereen meetelt**', een ambitie die naadloos aansluit het vastberaden voornemen van de 2030-ADO om 'de wereld op weg te zetten naar een duurzame en veerkrachtige toekomst'. Visie 2050 bouwt voort op de internationale aanpak van duurzame ontwikkeling langs drie dimensies (economisch, sociaal en ecologisch), ze stelt: 'Die ambitie willen we realiseren door een nieuwe economie, voor een inclusieve samenleving en binnen de ecosysteemgrenzen van onze planeet. We willen dus evolueren naar een duurzame productie en consumptie binnen de planetaire en sociale grenzen.' Voor de drie dimensies en voor negen thema's krijgt de ambitie een vertaling naar een **toekomstvisie voor 2050**, maar ook naar **kansen** en **uitdagingen** voor Vlaanderen. De kansen geven aan in welke aspecten Vlaanderen sterk staat en al evolueert naar het gewenste toekomstbeeld. De uitdagingen beschrijven welke veranderingen noodzakelijk zijn om de moeilijkheden te overwinnen op het pad naar 2050.

De Vlaamse Regering introduceert in Visie 2050 ook een nieuwe aanpak om haar toekomstvisie te realiseren: 'Om de visie te realiseren is er een grote omslag noodzakelijk. Het is daarbij belangrijk om de juiste keuzes te maken en in te zetten op die prioriteiten die cruciaal zijn voor deze omslag. We hebben als Vlaamse regering daarom zeven **transitieprioriteiten** bepaald, die ook onderling op elkaar inwerken en met elkaar verweven zijn. [...] Door in te zetten op transitieprioriteiten willen we bijdragen aan de realisatie van de visie voor Vlaanderen in 2050. Hiermee willen we ook

anticiperen op disruptieve veranderingen én grote maatschappelijke uitdagingen zoals bijvoorbeeld de toenemende digitalisering, vergrijzing en internationalisering waarmee Vlaanderen geconfronteerd wordt. Alleen met diepgaande veranderingen kunnen we een antwoord bieden op maatschappelijke problemen. Bovendien creëren we nieuwe kansen en mogelijkheden door een nieuwe manier van denken en een nieuwe manier van doen. Daarom zet de Vlaamse regering volop in op transities. Het zijn structurele veranderingen met een grote impact op de samenleving. Ze zijn het resultaat van ontwikkelingen die elkaar versterken op economisch, cultureel, ethisch, technologisch, ecologisch, sociaal en institutioneel vlak. Omdat het over zulke ingrijpende veranderingen gaat, hebben transities tijd nodig.'
De transitieprioriteiten van Visie 2050 kunnen we beschouwen als versnellers in de realisatie van de 2050-ambitie. De doelstellingen die ze omvatten zijn doorgaans eerder operationeel van aard, maar ze zullen uiteraard wel bijdragen tot de realisatie van de 2030-ADO.

1.3 VISIE 2050 EN DE SDG'S MET MEKAAR VERBONDEN

Visie 2050 en de SDG's zijn sterk met mekaar verbonden. Duurzaamheid is een leidend principe voor Visie 2050, die geldt als derde Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling.

Visie 2050 onderschrijft de SDG's ook expliciet: 'De toekomstvisie is gericht op Vlaanderen, maar Europa en de rest van de wereld evolueren in dezelfde richting. Vlaanderen draagt hiertoe bij door in te zetten op de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen voor 2030 van de Verenigde Naties (*Sustainable Development Goals of SDG's*) die invulling geven aan de gewenste toekomst voor de wereld. Het behalen van deze doelstellingen op wereldniveau is een noodzakelijke voorwaarde om de visie voor Vlaanderen te bereiken tegen 2050. In dat opzicht is het alvast belangrijk dat Vlaanderen inzet op SDG 17: 'Versterk de uitvoeringsmodaliteiten en revitaliseer het mondiaal partnerschap voor duurzame ontwikkeling.' Maar uiteraard onderschrijft Vlaanderen alle 17 duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties, met als streefdatum 2030.'

Visie 2050 en de SDG's hebben ook een **gelijkaardige onderliggende zienswijze en structuur**. De economische, socio-culturele en ecologische dimensie die een rode draad vormen doorheen Visie 2050, stemmen overeen met de oorspronkelijke 3 P's die aan de basis liggen van de SDG's: *prosperity* (welvaart), *people* (mensen) en *planet* (planeet). De thema's van Visie 2050 'komen in grote mate overeen met de behoeften van onze maatschappij en steunen op de SDG's.' In analogie daarmee zijn sterke instellingen volgens de 2030-ADO een onderdeel van en een noodzakelijke voorwaarde voor vrede, de vierde P. Partnerschap en samenwerking zijn niet alleen de vijfde P van de 2030-ADO, ze zijn ook cruciaal in Visie 2050: 'In de visie voor 2050 zoeken we naar een evenwicht tussen realisme en vooruitgangsoptimisme. Het zou onrealistisch zijn om ervan uit te gaan dat alle problemen waarmee Vlaanderen vandaag kampt, in 2050 verdwenen zijn of dat er geen nieuwe problemen zijn ontstaan. We vertrouwen er echter op dat we deze problemen door samenwerking en menselijke vindingrijkheid kunnen oplossen.'

Sommige vernieuwende aspecten en concepten van de **Visie 2050** zijn **duidelijk ambitieuzer** dan de SDG's. Voorbeelden daarvan zijn *open science*, *learning parks*, circulaire economie, deeleconomie, korteketenlandbouw. Ook de aandacht voor disruptieve veranderingen in Visie 2050 vinden we minder terug bij de SDG's. Dit is logisch gezien de tijdshorizon: 2050 voor Visie 2050 en 2030 voor de SDG's.

Visie 2050 erkent ook uitdrukkelijker de **waarde van zachtere thema's** als sport en cultuur op de weg naar een inclusieve, duurzame maatschappij: 'We investeren in de maximale ontplooiing van ieders talenten om dit te waarborgen en verliezen hierbij de gemeenschapsvormende kracht van alle culturele materies, inclusief sport en media, niet uit het oog." en "Cultuur zorgt voor verbinding in de samenleving. Ze mobiliseert mensen en draagt bij tot het sociale kapitaal en de ontwikkeling van talenten. Niet alleen stimuleert cultuur de maatschappelijke bewustwording en verbeelding, mensen vergaren ook kennis en ervaring in uiteenlopende domeinen. De samenleving biedt daarom garanties voor de sociale en culturele (grond)rechten, en de ontplooiing en activering ervan voor de inwoners, maar streeft ook naar gemeenschapsvorming rond gemeenschappelijke waarden zoals vrijheid, gelijkheid, solidariteit, respect en burgerschap.'

2 EEN VLAAMS 2030-DOELSTELLINGENKADER

2.1 GEBASEERD OP DE SDG'S EN GELINKT AAN VISIE 2050

De SDG's en hun subdoelstellingen of targets zijn mondiaal van aard en universeel toepasbaar. Ze houden echter ook rekening met de verschillende realiteiten, capaciteiten en ontwikkelingsniveaus van de lidstaten en respecteren de beleidslijnen en prioriteiten van de lidstaten. De VN-resolutie stelt daarover: 'Subdoelstellingen worden gedefinieerd als zijnde globale streefdoelen waarbij elke regering haar eigen nationale targets vastlegt, daarbij geleid door het globale ambitieniveau maar wel rekening houdend met nationale omstandigheden.'

De 2030-ADO roept de lidstaten dus op om werk te maken van de implementatie van de SDG's. Vlaanderen maakte daarom een **SDG-implementatie-agenda**[1]:

1. ontwikkelen van duidelijke langetermijnvisie afgestemd op de SDG's
2. vertalen naar een Vlaams SDG-kader en definiëring van Vlaamse 2030-doelstellingen
3. implementeren van de 2030-doelstellingen
   3.1. analyseren van de doelafstanden
   3.2. bepalen en uitvoeren van remediërende acties
   3.3. ondersteunen van goede praktijken
4. ontwikkelen van een aangepast monitorings- en rapporteringssysteem
5. integreren van de SDG's in de interne werking, het management en de instrumenten van de overheidsinstellingen
6. samenwerken met de steden, gemeenten en provincies
7. voeren van een aangepast belanghebbendenmanagement en aangaan van nieuwe partnerschappen

Met Visie 2050 is het eerste onderdeel van de SDG-implementatie-agenda gerealiseerd. Met Vizier 2030 en een bijhorende indicatorenset geven we verder invulling aan het tweede en het vierde onderdeel.

Het SDG-kader is veelomvattend en met zijn 169 subdoelstellingen of targets ook gedetailleerd. Bovendien zijn de SDG's geïntegreerd en ondeelbaar. Bij de vertaling naar Vlaamse 2030-doelstellingen mogen we dus niet aan *cherry picking* doen, maar we moeten er ook over waken dat we de ambitie van de 2030-ADO én van Visie 2050 niet uit het oog verliezen.

Met dit 2030-doelstellingenkader willen we niet alleen een Vlaamse vertaling geven aan de 2030-ADO door de doelstellingen te baseren op de SDG's en hun onderliggende targets, we willen het kader ook uitdrukkelijk verbinden met Visie 2050.
Om de link met Visie 2050 duidelijk te maken clusteren we de Vlaamse 2030-doelstellingen volgens de dimensies en een randvoorwaarde van Visie 2050: **voor een inclusieve samenleving, via een nieuwe economie, binnen de ecologische grenzen van de planeet, met een open en wendbare overheid in partnerschap**. Die clustering sluit ook aan bij de 5 P's van de 2030-ADO.

[1] Mededeling aan de Vlaamse Regering van 28/10/2016 (VR 2016 2810 MED.0419/1)

We kunnen stellen dat Visie 2050 en de 2030-ADO met de SDG's zowel de reden als de onderbouwing vormen van het Vlaamse 2030-doelstellingenkader. Visie 2050 erkent dat we de toekomst van Vlaanderen niet met zekerheid kunnen voorspellen en dat die onvoorspelbaarheid ertoe kan leiden dat we de toekomstvisie voor Vlaanderen gaandeweg moeten aanpassen. Anderzijds zal Vlaanderen, aldus Visie 2050, bepaalde aspecten van de toekomstvisie al vóór 2050 bereiken. Visie 2050 bevat echter geen tussentijdse doelstellingen. Met dit 2030-doelstellingenkader doen we dat wel. De SDG's en hun targets vormen het uitgangspunt en Visie 2050 de toekomst waarop we ons vizier moeten richten. De 2030-doelstellingen worden op die manier een tussenstap naar het Vlaanderen dat we in 2050 wensen. Dat visualiseren we door in bijlage 3 voor de drie dimensies en de negen thema's tekstpassages van Visie 2050 te koppelen aan de 2030-doelstellingen (zie hoofdstuk 3), en dat zowel voor de toekomstvisie als voor de kansen en uitdagingen. Ook de SDG's waarvoor de 2030-doelstellingen een vertaling zijn, zijn weergegeven. De bijlage toont dat heel wat doelstellingen een tussenstap zijn in de realisatie van meerdere onderdelen van Visie 2050 en een vertaling van meer dan één SDG, wat een mooie illustratie is van het geïntegreerde karakter van de Vlaamse 2030-doelstellingen.

2.2 MET EEN FOCUS OP VLAANDEREN

De SDG's en hun targets gelden voor alle lidstaten van de VN. Meerdere targets van de SDG's zijn echter duidelijk gericht naar de ontwikkelingslanden of op internationale samenwerking. Dat zijn de targets met een externe dimensie.
We opteren ervoor om de bijdragen van Vlaanderen aan de externe realisatie van de 2030-ADO zoveel mogelijk buiten het Vlaamse 2030-doelstellingenkader te houden. Die bijdragen zijn immers hoofdzakelijk vraaggestuurd en daardoor moeilijk vast te prikken voor de periode tot 2030.
Een algemene doelstelling over de bijdrage aan de officiële ontwikkelingssamenwerking moet ons engagement voor de externe dimensie van de 2030-ADO bevestigen. Bovendien keurde de Vlaamse Regering op 18 november 2016 de conceptnota "De Vlaamse ontwikkelingssamenwerking anno 2030" goed. In deze conceptnota vertaalde de Vlaamse Regering Agenda 2030 naar de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking en actualiseerde ze haar visie op ontwikkelingssamenwerking.

De targets met interne dimensie zijn doelstellingen die binnen de lidstaten zelf implementatie moeten krijgen. **Voor de interne dimensie leggen we de focus op de doelstellingen die de Vlaamse bevoegdheden aanbelangen** en waarop we dus impact hebben. Sommige targets overlappen of vertonen sterke gelijkenissen waardoor aggregatie mogelijk is.

SDG 17 en heel wat targets bij de andere SDG's behandelen de implementatiemiddelen die vereist zijn om de ambities van de 2030-ADO waar te maken. We kiezen ervoor geen implementatiemiddelen en beleid op te nemen in het Vlaamse 2030-doelstellingenkader. Het behalen van de doelstellingen veronderstelt echter wel dat er aangepaste beleidskaders komen.

2.3 VERVOLLEDIGD DOOR DE 2030-DOELSTELLINGEN VAN DE LANGETERMIJNBELEIDSPLANNEN IN OPMAAK

De 2030-ADO roept de regeringen op om eigen doelstellingen vast te leggen, maar stelt ook: 'Elke regering zal ook beslissen over hoe deze streef- en globale doelen dienen te worden ingepast in de nationale planningsprocessen, beleidslijnen en strategieën. Het is belangrijk dat we het verband erkennen tussen duurzame ontwikkeling en andere relevante lopende processen op economisch, sociaal en milieuvlak.'

Tal van doelstellingen uit de 2030-ADO worden gevat in sectorale langetermijnbeleidsplannen in opmaak. Zo zal het Energie- en Klimaatplan 2021-2030 de volledige SDG's 7 en 13 afdekken en SDG 11 gedeeltelijk, zal het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen doelstellingen omvatten die betrekking hebben op SDG's 11, 9 en 12, het Mobiliteitsplan doelstellingen die betrekking hebben op SDG 3, 11 en 9, het Luchtplan doelstellingen die betrekking hebben op SDG's 3, 11 en 12 . We kozen ervoor om deze plannen hun eigen totstandkomingstraject verder te laten volgen. Na de goedkeuring van deze langetermijnbeleidsplannen zullen hun 2030-doelstellingen integraal deel uitmaken van dit 2030-doelstellingenkader en het zo vervolledigen. Het 2030-doelstellingenkader en de bijhorende indicatoren worden zodoende bijgestuurd op basis van deze (nieuwe) lange termijnbeleidsplannen en na evaluatie door de volgende Vlaamse Regering.

3 DE VLAAMSE 2030-DOELSTELLINGEN

...voor een inclusieve samenleving		
1	In 2030 blijft het aandeel gezinnen dat leeft in armoede en geconfronteerd wordt met sociale uitsluiting bij de laagste in vergelijking met de best presterende landen in Europa, en is het aantal mensen dat leeft in armoede gedaald.	
2	Tegen 2030 leven we gezonder op het vlak van voeding, lichaamsbeweging, geestelijk gezondheid en hebben we meer welbevinden (met specifieke aandacht voor zelfdoding en verslaving waaronder gebruik van tabak, alcohol, drugs en gokken).	
3	In 2030 is er in Vlaanderen een sportmentaliteit opdat gezond sporten en actief bewegen een gewoonte is in ons dagelijks leven, mede geïnspireerd door de bewegingsdriehoek.	
4	In 2030 voorziet Vlaanderen, met het oog op een rechtvaardige en relevante zorg en ondersteuning, in een voldoende toegankelijk en betaalbaar, performant en kwaliteitsvol aanbod aan hulp- en zorgverlening in het licht van de zich wijzigende maatschappelijke behoeften en sociaal demografische ontwikkelingen.	
5	Tegen 2030 heeft elke Vlaming via de Vlaamse Sociale Bescherming recht op financiering van zorg die hem of haar zo veel mogelijk, rekening houdend met zijn/haar kwetsbaarheden en ondersteuningsnoden, autonomie en eigen regie laat behouden of herwinnen, die beantwoordt aan de behoeften, vragen en doelstellingen van de persoon met zorgbehoefte en zijn naaste omgeving en die de kwaliteit van leven nastreeft, met zoveel mogelijk automatische rechtentoekenning. Tegen 2030 is de Vlaamse Sociale Bescherming aangepast aan de stijgende maatschappelijke noden onder meer omwille van de vergrijzing.	
6	Tegen 2030 heeft elk gezin met een behoefte aan kinderopvang recht op een kwaliteitsvol, beschikbaar, betaalbaar, inclusief en rechtstreeks toegankelijk aanbod voor elk kind zonder onderscheid met aandacht voor de sociale functie van kinderopvang.	
7	In 2030 participeren alle jonge kinderen (2,5- tot 5-jarigen) aan het kleuteronderwijs.	
8	In 2030 verzekert Vlaanderen een gelijke toegang tot basisonderwijs, secundair onderwijs en tot hoger onderwijs en volwassenenonderwijs, en bieden we maximale leerkansen voor elke lerende.	
9	In 2030 voorzien we een kwalitatief aanbod en zorgen we voor kwalitatieve infrastructuur, leeromgeving en leerkrachten bij de verschillende onderwijsverstrekkers (in alle onderwijsniveaus).	

10	Tegen 2030 bieden opleidingen in alle onderwijsniveaus een solide basis van kennis, vaardigheden en attitudes waardoor lerenden zichzelf kunnen ontplooien en op een volwaardige manier aan de samenleving kunnen participeren, duurzame ontwikkeling in al haar dimensies kunnen bevorderen en snel nieuwe ontwikkelingen kunnen oppikken. Dat wil zeggen dat het secundaire onderwijs, het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs ook voorbereiden op een duurzame inzetbaarheid op de arbeidsmarkt.	
11	Tegen 2030 zijn opleidingen bij opleidingsverstrekkers (buiten onderwijs) gericht op zowel levenslang als levensbreed leren, door een solide basis van kennis, vaardigheden en attitudes aan te bieden waardoor (naast de competenties) ook de wendbaarheid en de maatschappelijke participatie van lerenden bevorderd worden.	
12	In 2030 krijgen alle jongeren de kans om minstens kwalitatief secundair onderwijs af te werken, waarbij zij relevante en doeltreffende leerresultaten behalen, en is de ongekwalificeerde uitstroom sterk teruggedrongen.	
13	In 2030 volgen drie keer zoveel volwassenen formeel of non-formeel onderwijs of vorming als in 2015.	
14	Tegen 2030 streven we naar een evenredige participatie van kansengroepen (doelgroepen in het gelijke kansen en integratiebeleid) aan alle aspecten van het maatschappelijk leven in Vlaanderen.	
15	Tegen 2030 verkleint Vlaanderen de sociale ongelijkheid in gezondheid en welzijn substantieel. Dit gebeurt door binnen de Vlaamse bevoegdheden bij te dragen aan de vermindering met 25% van de actuele verschillen in levensverwachting in goede gezondheid en in welbevinden tussen personen naargelang hun positie op de sociale ladder.	
16	Tegen 2030 streeft Vlaanderen naar een voldoende kennis van het Nederlands voor elke persoon die zich langdurig in Vlaanderen heeft gevestigd.	
17	In 2030 erkent Vlaanderen als lerende samenleving competenties en kwalificaties, waar ze ook verworven zijn.	
18	Tegen 2030 voldoet 80% van de woningen aan de minimale veiligheids-, gezondheids- en woonkwaliteitsnormen.	
...via een nieuwe economie		
19	Tegen 2030 garandeert Vlaanderen voor kmo's een gelijke toegang tot hulpbronnen, land, kennis, financiële diensten, kapitaal en markten, zodat ze toegevoegde waarde kunnen bieden en tewerkstelling genereren.	
20	Tegen 2030 zijn duurzame voedselproductiesystemen gegarandeerd en veerkrachtige landbouwpraktijken geïmplementeerd die de productiviteit en de productie kunnen verhogen en een toereikend inkomen verzekeren.	

21	Tegen 2030 is de groei van het BBP per capita in Vlaanderen minstens in stand gehouden en is daarbij een verdere ontkoppeling gerealiseerd tussen de economische groei enerzijds en het grondstoffenverbruik en de milieu-impact anderzijds.	8
22	Tegen 2030 komt Vlaanderen tot een volledige tewerkstelling en behoort Vlaanderen tot de top van Europa inzake werkzaamheidsgraad met langere loopbanen en meer werkbare jobs.	8
23	Tegen 2030 heeft Vlaanderen de transformatie gemaakt naar een polyvalente economie, die op een duurzame en competitieve manier welvaart en tewerkstelling creëert en die ondernemingen aanmoedigt om duurzame praktijken aan te nemen.	8, 12
24	Tegen 2030 verhoogt Vlaanderen het aantal kennisgedreven buitenlandse investeringen in Vlaanderen, die ook tewerkstelling genereren en neemt de export, het aantal exporterende bedrijven evenals het exportaandeel buiten Europa toe.	8
25	Tegen 2030 is in Vlaanderen de ondernemerschapscultuur breed gedragen, stijgt het aantal starters en neemt het aantal snelgroeiende ondernemingen sterk toe.	8
26	Tegen 2030 is Vlaanderen koploper in de digitale economie en maatschappij, ondersteund door een volledig uitgerolde state-of-the-art digitale infrastructuur.	8, 9
27	Tegen 2030 versterken we onze economie door de multimodale bereikbaarheid van Vlaanderen te verbeteren. Het vervoersnetwerk is toekomstbestendig met optimaal verknoopte en slimmere infrastructuur. Een sterk netwerk van verschillende modi vormt het mobiliteitssysteem dat de gebruiker gecombineerd aanwendt naar gelang zijn of haar vervoersvraag.	9
28	Tegen 2030 heeft de Vlaamse industrie een belangrijk aandeel in de economie en is de aanpassing van de Vlaamse industrie, die zich toespitst op innovatieve goederen en diensten met een hoge toegevoegde waarde, een feit.	9
29	Tegen 2030 is de vertraging van de productiviteitsgroei ongedaan gemaakt en scoren we hoger dan het Europese gemiddelde.	9
30	Op korte termijn groeit de besteding aan onderzoek en ontwikkeling naar 3% van het BBP, waarbij het aantal onderzoeks- en ontwikkelingswerkers sterk toeneemt, en daarna verbeteren we onze relatieve positie ten opzichte van de top van Europa.	9
31	In 2030 voeren alle ondernemingen en organisaties een strategisch competentiebeleid.	4, 8
32	Tegen 2030 is de energiekost voor de bedrijven op een eenzelfde concurrentieel niveau met de ons omringende landen.	7

...binnen de ecologische grenzen van de planeet		
33	Tegen 2030 sluiten we zoveel mogelijk kringlopen in functie van een circulaire economie en zijn de koolstofvoetafdruk en materialenvoetafdruk van de Vlaamse consumptie afgenomen in verhouding met de levenskwaliteit en zijn de voedselverliezen in Vlaanderen met 30% verminderd.	
34	Tegen 2030 is de genetische diversiteit in stand gehouden van zaden, cultuurgewassen en gefokte en gedomesticeerde dieren en hun in het wild levende verwanten, en worden de voordelen afkomstig van het gebruik van genetische hulpbronnen en daaraan gekoppelde traditionele kennis eerlijk en billijk gedeeld.	
35	Tegen 2030 het aantal getroffenen aanzienlijk verminderen en in aanzienlijke mate de economische impact, inclusief rampschade aan kritische infrastructuur en ontwrichting van basisdiensten, die veroorzaakt wordt door weersomstandigheden en klimaatgerelateerde rampen, waarbij de klemtoon ligt op het beschermen van de armen en van mensen in kwetsbare situaties, het responsabiliseren en ondersteunen van de betrokken sectoren en op het beschermen tegen armoede veroorzaakt door weeromstandigheden en klimaatgerelateerde rampen.	
36	Tegen 2030 komen tot een milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en andere potentieel schadelijke stoffen alsook van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.	
37	Tegen 2030 is gegarandeerd dat mensen overal in de mogelijkheid zijn om duurzame keuzes te maken, dat ze daarbij beschikken over relevante en handzame informatie en zich bewust zijn van levensstijlen die in harmonie zijn met de natuur, en dat hun omgeving en de omstandigheden maken dat de duurzame keuze, de meest logische en eenvoudige keuze is.	
38	Tegen 2030 heeft iedere watergebruiker via een transparante en redelijke prijs optimaal toegang tot water. De kwaliteit en betaalbaarheid van drinkwater voor de burger blijft gegarandeerd, ook voor de kwetsbare groepen.	
39	Tegen 2030 is de waterverontreiniging verder beperkt en is de hydromorfologie hersteld zodat het behalen van de goede toestand in de meeste Vlaamse waterlopen en grondwaterlagen mogelijk is, als cruciale opstap naar een robuust watersysteem en als bijdrage aan de bescherming van het marien milieu.	
40	Tegen 2030 is de waterbevoorrading veilig gesteld door enerzijds de oppervlaktewater- en grondwatervoorraden te beschermen en voldoende ruimte en opslag voor water te voorzien, en anderzijds verspilling te vermijden, alternatieve waterbronnen maximaal te benutten en waterhergebruik aan te moedigen.	
41	Tegen 2030 is de visvangst op een doeltreffende manier gereguleerd en zijn op wetenschap gebaseerde beheerplannen geïmplementeerd om de visvoorraden zo snel mogelijk te herstellen, op zijn minst op niveaus die een maximale duurzame opbrengst kunnen garanderen zoals bepaald door hun biologische kenmerken.	

42	Tegen 2030 zijn de ecosystemen en hun diensten en biodiversiteit minstens behouden, is de aftakeling van de natuurlijke leefgebieden ingeperkt en zijn met uitsterven bedreigde soorten beschermd.	
43	Tegen 2030 is gegarandeerd en aangetoond dat alle openbare bossen en 50% van de private bossen volgens de nieuwe criteria geïntegreerd natuurbeheer worden beheerd en dat Vlaanderen in verhoogde mate bijdraagt tot de bevordering van duurzaam bosbeheer en de vermindering van ontbossing op wereldniveau.	
44	Tegen 2030 mag er in Vlaanderen netto geen gedegradeerde grond meer bijkomen.	
45	Tegen 2030 krijgen nieuwe invasieve soorten geen kans om zich te vestigen en worden aanwezige invasieve exoten bestreden of onder controle gehouden om hun impact te voorkomen of te beperken.	
...met een open en wendbare overheid in partnerschap		
46	In 2030 heeft Vlaanderen op alle niveaus doeltreffende, verantwoordelijke, eenvoudige, slanke en transparante instellingen. met oog voor participatieve en representatieve besluitvorming.	
47	Vlaanderen levert inspanningen om haar bijdrage aan de 0,7% norm in het kader van ontwikkelingssamenwerking te realiseren.	
48	Tegen 2030 is er een verschuiving binnen de overheidsuitgaven naar investeringen, waardoor Vlaanderen inzake publieke investeringen bij de top van Europa hoort.	

4 EEN INDICATORENSET VOOR CONCRETISERING EN MONITORING

Om het overzicht te houden over de voortgang van de realisatie van de 2030-doelstellingen is er nood aan een kwalitatieve indicatorenset.

Diverse internationale organisaties hanteren een eigen set van indicatoren om de doelafstanden ten opzichte van de SDG's (*gaps to target*) te monitoren: de VN, de OESO, Eurostat. Uit een vergelijking van de verschillende sets blijkt dat de set van Eurostat het nauwst aansluit bij de Vlaamse realiteit en toelaat Vlaanderen in een Europese context te situeren en te benchmarken.

De aggregatie en de reductie in het aantal van de oorspronkelijke SDG-targets resulteerden in 2030-doelstellingen van een hoger, minder gedetailleerd niveau. Via een beperkte set van gedetailleerde en gedesaggregeerde indicatoren, uitgaande van de lijst van Vlaamse Openbare Statistieken en rekening houdend met de set van Eurostat, trachten we hieraan te remediëren. De set bestaat voorlopig uit *69* unieke indicatoren, waarvan *12* zogenaamde 'dashboard-indicatoren' die een globaal beeld per dimensie geven. De set is opgenomen in bijlage 2. De keuze van indicatoren is gebaseerd op de kwaliteit, meetbaarheid, relevantie en internationale

vergelijkbaarheid, met een sterke voorkeur voor reeds bestaande indicatoren. Voor een aantal Vlaamse 2030-doelstellingen zijn er nog geen indicatoren beschikbaar in de Vlaamse Openbare Statistieken of dienen nieuwe indicatoren te worden ontwikkeld. Dit hoeft geen probleem te vormen: aangezien de lijst Vlaamse Openbare Statistieken jaarlijks wordt herzien, kunnen op een later tijdstip statistieken toegevoegd (of weggelaten) worden. Bij elk voorstel tot wijziging van de indicatorenset, wordt er voorzien in een terugkoppeling via interkabinettenwerkgroep, vooraleer bij te sturen. Voor een aantal relevante indicatoren die momenteel nog niet op Vlaams niveau beschikbaar zijn, zal alvast contact worden opgenomen met de betrokken actoren om te bekijken in welke mate deze indicatoren regionaal uitgesplitst en gebruikt kunnen worden. Tevens werd rekening gehouden met de hervorming van de Studiedienst naar de Vlaamse Statistische Autoriteit. Daaruit volgt een realistische en kwalitatieve aanpak met ruimte voor bijsturing op basis van (nieuwe) lange termijnbeleidsplannen en evaluatie door de volgende Vlaamse Regering.

Statistiek Vlaanderen beoordeelde de kwaliteit, meetbaarheid, relevantie en internationale vergelijkbaarheid van de indicatoren. Om bovendien snel een globaal beeld te kunnen geven, lichten we enkele indicatoren uit per cluster (voor een inclusieve samenleving, via een nieuwe economie, binnen de ecologische grenzen van de planeet, met een open en wendbare overheid in partnerschap). Zij vormen als het ware het dashboard van Vizier 2030.

5 IMPLEMENTATIE EN OPVOLGING

Het SDG-kader draagt een integrale en holistische aanpak in zich. Door de SDG's als basis te hanteren voor het 2030-doelstellingenkader, zetten we stappen om de verkokering in het beleid tegen te gaan en te werken vanuit een meer integrale visie. Deze integrale en transversale benadering trekken we ook door richting implementatie. De aanloop naar de nieuwe legislatuur vormt een geschikt moment om hiertoe een aantal elementen aan te reiken. De eigenlijke implementatie van Vizier 2030 zal immers uitgewerkt worden in de beleidsdocumenten bij aanvang van de volgende regeerperiode.

Vlaanderen kiest in de implementatie voor een ambitieuze maar realistische aanpak voor de 2030-doelstellingen, door verder te bouwen op bestaand, toekomstgericht beleid, aangevuld met een aantal nieuwe actiepunten en rekening houdend met het langetermijnkader van Visie 2050. Het implementeren van de 2030-doelstellingen is de verantwoordelijkheid van de verschillende entiteiten, hierin steeds strevend naar participatie en samenwerking binnen en buiten de Vlaamse Overheid. De scope en de complexiteit van de SDG's vragen immers om actieve participatie van stakeholders, waarbij participatie tussen publieke en private spelers cruciaal is. Vlaanderen heeft hierin reeds ervaring opgebouwd binnen de zeven transitieprioriteiten van Visie 2050.

Maar de 2030-doelstellingen realiseren is tevens een internationale en lokale uitdaging en vereist dat ieder bestuursniveau de gepaste acties onderneemt. Tijdens de komende periode zal de Vlaamse Overheid daarom ook inzetten op het verder uitbouwen van partnerschappen om de SDG's op het terrein te implementeren. Met name steden, gemeenten en provincies hebben een

belangrijke rol te vervullen in het realiseren van de SDG's. Daarom is een samenwerking van de Vlaamse overheid met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), de Vereniging van de Vlaamse Provincies (VVP) en het kenniscentrum Vlaamse Steden aangewezen en wordt de mogelijkheid van een SDG-Pact met de lokale besturen onderzocht. Daarnaast wordt ook de evolutie over de manier waarop in de EU gevolg zal worden gegeven aan de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen goed opgevolgd. De keuzes die in de komende periode op Europees niveau gemaakt zullen worden, zullen vanzelfsprekend een invloed hebben op Vizier 2030.

De opvolging van de implementatie van Vizier 2030 zal via twee sporen gebeuren. Enerzijds biedt een klassieke monitoring via de indicatorenset een overzichtelijke weergave met een globale stand van zaken van het 2030-doelstellingenkader en indicatieve status van individuele doelstellingen. Anderzijds zal bij aanvang van de nieuwe legislatuur, wanneer de beleidsinformatie wordt opgemaakt i.k.v. de beleids-en begrotingstoelichting (BBT), er per beleidsveld worden voorzien in een koppeling met Vizier 2030. Op basis daarvan kan tevens in een jaarlijkse rapportage (september) voorzien worden, in functie van de Septemberverklaring.

Op de domeinen waar er nog ruimte voor verbetering wordt vastgesteld kan Departement KB in zijn rol als Center of Government verdere ondersteuning/advies bieden aan de betrokken entiteiten. En uiteraard zijn ook sensibilisatie en vorming essentieel om de medewerkers in de overheidsentiteiten vertrouwd maken met het SDG-kader. Daarom zullen ook in de toekomst geregeld aangepaste SDG-vormingen plaatsvinden, dit zowel generiek (voor alle ambtenaren) als specifiek voor directieraden en managementcomités.